

Handläggare: Bodil Hammarberg
Region Innerstad
Park- och gatubyrån
Tel: 508 265 24
bodil.hammarberg@gfk.stockholm.se

2003-01-27

Dnr: 03-630-377

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

Upprustning och förnyelse av Björns Trädgård. Genomförandebeslut

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden ger kontoret i uppdrag att genomföra projektet i enlighet med detta tjänsteutlåtande.

Olle Zetterberg

Göran Gahm

Mats Fager

SAMMANFATTNING

Björns Trädgård är en populär, men sliten lekpark, som besöks av barn i alla åldrar. Under större delen av 2002 har ett programarbete bedrivits för att utveckla idéer kring hur lekparken skall utformas. I nära samarbete med Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning och en intresserad allmänhet har ett program tagits fram för en trygg, modern och tålig lekpark med plats för många barn i olika åldrar. Ur arkitektonisk synpunkt relaterar utformningen till det stadsmässiga rum som omger Björns Trädgård. Ambitionen är att utformningen skall kännas unik för platsen. Projektet är kostnadsberäknat till ca 6 mnkr och föreslås att genomföras under 2003 och 2004.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Tidigare politiska beslut

GFN beslutade 2001-05-29 om samråd och genomförandebeslut för upprustning av bouleanor i Björns Trädgård. I ett tidigare ärende, GFN 2000-06-13, anförde man bland annat att parken behöver en ansiktlyftning rent generell. Gfk fick i uppdrag att rusta upp parken och söka sponsorer från omkringliggande fastigheter/verksamheter.

Bouleanor anlades väster om Dosthoffska huset nedanför de sydvända trapporna under våren/sommaren 2001.

Programarbete

Under senhösten 2001 påbörjades att programarbete för en upprustning och förnyelse av Björns Trädgård. Det som arbetet fokuserade på var den hårt slitna lekparksdelen i östra delen av parken. Arbetet med förslaget fortsatte under 2002 och avslutades med en programhandling i oktober. Under programarbetet genomfördes 2 samrådsmöten med allmänheten och ett antal kontakter togs med grupper av barn och ungdomar i närområdet.

Programmet kommer att läggas ut på internet www.stockholm.se/gfk under vecka 6.

Analys

Parkens historia

På 1700-talet fanns ett trädgårdsmästeri på platsen för Björns Trädgård. År 1766 uppfördes Dosthoffska huset som bostad. Namnet Björns Trädgård härstammar från mitten av 1800-talet då Carl Gustaf Björn övertog trädgårdsmästeriet. Sonen, Rike Björn, skapade en botanisk trädgård inhägnad med rött plank. År 1915 övergick trädgården och Dosthoffska huset i stadens ägo. Rike Björn föreskrev att Björns Trädgård skulle vara en grönskande plats för medborgarna och innehålla en lekplats för Söders barn. Trädgården omdanades till lekpark 1925 och 1936 anställdes lekledarinnor - en av Stockholm första parklekar var etablerad. Genom åren har aktiviteter som skridskoåkning, kälkåkning, parkteater och bygglek haft sin plats i parken.

Parken idag (bilaga 1)

I Björns Trädgård kan man urskilja två delar. Mot Götgatan ligger ett allmänt parkrum med trappor, bouleanor och den nedsänkta gräsmattan. I östra delen av parken, mot Björns Trädgårdsgränd, ligger parklekslokalen och lekplatsen som är en populär mötesplats för många dagisgrupper, barnfamiljer och inte minst skolbarn från olika skolor i närområdet. Barngrupper från trångbodda stadsdelar t ex Gamla stan kommer också hit. Parken är hårt belastad av missbrukare, kriminella och emellanåt även av fotbollsfans som firar vilt. Ändå råder ett slags fredlig samexistens mellan vuxenvärlden och barnen. I det allmänna parkrummet gästspelar barnen men i lekområdet vistas eller passerar vuxna på barnens villkor.

Planeringsförutsättningar

Björns Trädgård bildar tillsammans med Medborgarplatsen ett större offentligt rum med Götgatan som gräns mellan parkrum och torg. Vi har velat tillföra platsen något unikt och nytt med arkitektoniska kvaliteter som relaterar till det stadsmässiga rummet som omger parken.

Lekområdet i parken är ca 2000 m² stort.

Utrustningen på lekplatsen är hårt sliten liksom gräsmatta och planteringar. Murar, räcken och någon trappa behöver ses över.

Genom den nya tunnelbaneuppgången intill parken vid Götgatan, har gångtrafiken ökat betydligt genom Björns Trädgård. En bra kanalisering av den är viktigt och även att se över hur trappor och entréer till parken fungerar i östra delen

Andra viktiga förutsättningar för programarbetet har varit parkens unika läge i hjärtat av Söder och dess oerhörda popularitet. Olika åldersgrupper utnyttjar parkleken under olika tider på vardagarna. På helger och under sommarmånaderna leker barn i olika åldrar samtidigt i parken. Lekvärdet skall vara stort och utformningen basera sig på erfarenheter från samråden. Lösningarna skall vara hållbara med små krav på underhåll. Miljön måste bli mer levande och trygg på kvällar och nätter genom bättre belysning och aktiviteter som gör att parken befolkas även på kvällarna. Under hösten 2002 flyttade en friskola, Via Emilia, in i Dosthoffska huset, vilket innebär att parken är skolgård och närmiljö för många barn. Vår ambition har varit att skapa en mötesplats som väver samman parkens historia med nutida tillägg som t ex moskén för att Björns Trädgård ska bli den inbjudande plats som den förtjänar.

Utökat samråd

I nära samarbete med Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning har vi genomfört två samråd då allmänheten har inbjudits till parklekslokalen i Björns Trädgård. Vi har velat fånga upp allmänhetens synpunkter och idéer och få reda på hur barn och vuxna använder parken. På första samrådet i januari 2002 visades många idébilder och en råkiss som underlag för diskussion. På det andra samrådet, i mars 2002, visades två förslag, teckningar och modeller på bl a skateboardramp i betong.

Vi har även haft en brevlåda utanför parklekslokalen där man kunnat lämna synpunkter. Förutom tidigare nämnda samrådsmöten, har vi bedrivit viss uppsökande verksamhet genom de kontakter stadsdelsförvaltningen förmedlat med parklekspersonal, Katarina Norra skola, Via Emilia friskola, moskén, närpolisen, Vår Teater, och Fryshusets skatäre. Barn och ungdomar har fått diskutera, berätta och svara på frågor om hur de vill att Björns Trädgård skall se ut och vad man vill göra där.

Synpunkter

Under diskussioner med barn och vuxna framkom att det finns för litet utbud för de minsta barnen 1-3 år och det finns för få aktiviteter för större barn och ungdomar i skolåldern, trots att så många barn vistas här på raster och kvällar.

Betongrampen, i form av en gubbe, för skateboard, cykling, iskaneåkning mm som finns i förslaget, väckte stort gehör hos barn och ungdomar. Det

finns ett stort sug efter mötesplatser på Söder för större barn i åldern 9-14 år och man vill gärna vara i Björns Trädgård.

Många tyckte att det är viktigt att behålla separata, skyddade lektytor för de minsta barnen.

Gungor är viktigt liksom grill, klätterlek, rutschkanor och gärna någon form av enkel vattenlek. Man vill att parken fortfarande skall vara en plats med öppna, aktiva ytor där man kan springa cykla och spela bandy. Bra förråd för utrustning är viktigt liksom regnskydd för barnvagnar. Både barn och vuxna vill ha mer grönska med blommande planteringar, träd och en frodig gräsmatta.

Man påpekade också att det är viktigt att grönska och utrustning inte går att gömma sig i så att det blir tillhåll. För att öka tryggheten i parken, skall den vara överblickbar och vara väl upplyst på kvällar och nätter.

Förslaget

Se bilaga 2. Utformningen av parken presenterades på andra samrådsmötet i mars som ett av två skissalternativ. Förslaget möttes av övervägande positiva reaktioner. Efter samrådsmötet har synpunkter från brukare arbetats in i slutprodukten. Synpunkterna gällde framförallt lekfunktioner.

I förslaget har vi utökat den aktiva lektytan genom att rensa bort onödiga barriärer i form av staket, räcken och plana ut nivåskillnader.

Aktiviteter med liknande krav på ytskikt har samlats till lägen där aktiviteter och lekar kan samverka.

Vi har velat undvika uppdelning av funktioner för barn i åldersgrupper.

Endast de minsta barnen får en avskild solig plats mot muren vid Björn Trädgårdsgränd med gungor, ett orientaliskt lektåg (ommalning och flytt av befintligt tåg), baksand och lekhus med vattenlek.

I samtal med barnen visar det sig att de vill inta olika delar av parken utifrån lekklusta och sinnesstämning. De äldre barnen är ofta förebilder för de yngre. En av de viktigaste exemplen på detta synsätt är lekskulpturen i form av en nedsänkt gubbe i betong. Sidorna lutar i olika vinklar som möjliggör för de mindre barnen att springa i, klättra uppför, cykla och rutscha. De större barnen kan åka skateboard och cykla eller också bara umgås och titta på när kompisarna utmärker sig. Andra delar i förslaget är rymdnätet för klätterlek, gungor, rutschbana för småbarn, grillplats och nya sittmöbler nära parklekslokaler. Bandyplan belagd med en matta av hårdgummi avgränsas med en sittbar mur. Ett småskaligt men spännande inslag är de uppvärmda små sitt- och lekskulpturerna under körsbärsträden, de så kallade hotdogarna.

Grönska

Ny grönska kommer till i form av att par nya blommande träd och nya planteringar. Vi föreslår också att gräsytan skall renoveras. I förslaget har vi medvetet velat begränsa sand som fallunderlag och delvis ersatt den med fallskyddsplattor i gummi för att underlätta framtida drift.

Belysning

Befintlig belysning måste delvis flyttas. Den består av pollarbelysning stolpar och ett par höga ljusmaster. Stolpbelysningen har varit problematisk ur leksäkerhetssynpunkt men kommer att åtgärdas.

I programmet finns ett förslag till hur man kan ljussätta lekplatsen på ett spännande och individuellt sätt, se bilaga 3, med framförallt strålkastare från ljusmaster. Men även fiberoptik i glittrande punkter runt ”gubbens” kontur och låg belysning på skärmväggar i anslutning till grillplatsen finns i förslaget. Möjligheterna att realisera belysningsförslaget hänger samman med hur stort intresse det finns att bidra till upprustningen från olika sponsorer.

Idéer utanför budget

På samrådsmöten presenterades förslag på hur parklekslokalens trista fasad skulle kunna rustas upp med annan beklädnad och få större fönster. Med nya fönster skulle lokalen bli ljusare dagtid och på kvällen skulle ljus från lokalen lysa upp den ganska mörka hörnan vid parkleken.

Ekonomiska konsekvenser

-investering

Den totala kostnaden för projektet är kalkylerad till ca 6 mnkr.

-drift

Katarina-Sofia stadsdelsförvaltning är positiva till förslaget. Tjänstemän och flera politiker från stadsdelsnämnden har varit med på samrådsmötena.

Tjänstemän från stadsdelen har också varit med i arbetet och lämnat synpunkter på driftsaspekter och dessa har arbetats in i förslaget.

Upprustningen innebär inte någon påtaglig ökning av den årliga driftskostnaden jämfört med idag.

-hållbarhet

Avsikten är att lekplatsen skall bli tålig och hållbar.

Vad man däremot måste räkna med att slitaget på anläggningen ökar när en friskola ligger intill och parken också blir ”skolgård”. Tidigare erfarenheter har visat att friskolor som saknar egen skolgård sliter oerhört hårt på parkmarken.

-tidplan

Arbetet med projektet pågår under 2003 med projektering, upphandling av entreprenad och en första byggetapp. Under 2004 beräknar vi att anläggningsarbetena skall vara avslutade.

-sponsring

På nämndens uppdrag kommer vi att söka sponsring av projektet från intilliggande verksamheter. Vi kommer att kalla till ett sponsringsmöte under våren 2003 och presentera projektet för fastighetsägare och verksamheter. Vi kommer också undersöka möjligheterna att projektet sponsras av t ex materialleverantörer och entreprenörer. Det finns objekt som är platsspecifika för Björns Trädgård och vi hoppas att dessa kommer att väcka intresse från sponsorer.

Kontorets förslag/synpunkter

Kontoret föreslår att Björns Trädgård rustas enligt ovan beskrivna programförslag.

Slut